

Εδώ ζούμε

Natura 2000

Natura 2000

Για τη φύση και τον άνθρωπο

Δίκτυο Natura 2000

Το ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000 είναι το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο. Είναι το πιο σημαντικό εργαλείο που έχουμε για να προστατέψουμε τις περιοχές με την υψηλότερη οικολογική αξία στη χώρα μας, αλλά και είδη φυτών και ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση.

Η ανθρώπινη παρουσία είναι αναπόσπαστο κομμάτι του δικτύου Natura 2000. Είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζει τη συμβάστητη των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με την προστασία της φύσης.

Ο λαγόγυρος είναι ένα από τα απειλούμενα θηλαστικά της ελληνικής φύσης και αποτελεί προστατευόμενο είδος.

Η χώρα μας είναι 4η στον κόσμο και 1η στην Ε.Ε. σε κατανάλωση μελιού.

Στην Ελλάδα ζουν:

Πάνω από: 24.700 είδη ασπόνδυλων		1.273 είδη σπονδυλωτών ζώων	
630 είδη ψαριών		24 είδη αμφίβιων	
72 είδη ερπετών		450 είδη πουλιών	
115 είδη θηλαστικών			

Η ραχοκοκαλιά της προστασίας της φύσης

Μια προστατευόμενη περιοχή (ΠΠ) χαρακτηρίζεται από την παρουσία ευαίσθητων και πολύτιμων στοχείων του φυσικού μας πλούτου και έχει ως πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση και προστασία αυτών των οικολογικά σημαντικών χαρακτηριστικών.

Σήμερα ειδικά, που η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες παγκόσμιες προκλήσεις, οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των προσπαθειών διατήρησης και προστασίας της.

Για να μη μιλάμε για προστασία στα χαρτιά, μια περιοχή που χαρακτηρίζεται ως «προστατευόμενη», χερσαία ή θαλάσσια, πρέπει πρώτα από όλα να έχει σαφή γεωγραφική θρησκεία. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζεται η αποτελεσματική διαχείριση της, ώστε να επιτυχώνται η μακροπρόθεσμη διατήρηση και προστασία της φύσης.

Ο χαρακτηρισμός και η θέση της ΠΠ εξασφαλίζουν τον κατάλληλο χώρο και το λειτουργικό πλαίσιο ώστε τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά να διατηρούνται και να ανακάμπτουν. Η εμπειρία μας δείχνει ότι όταν οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν αποτελεσματικά, τότε η απώλεια της βιοποικιλότητας είναι πολύ μικρότερη.

Το δίκτυο Natura 2000 προστατεύει

Είδη φυτών & ζώων	299	1.389
Είδη πουλιών	128	500
Σημαντικούς οικόποιους	89	233

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση:

Το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα

446
Περιοχές

Η ελληνική χλωρίδα είναι η υψηλότερη στη Μεσόγειο, αναλογικά με την έκταση της Ελλάδας. Περιλαμβάνει πάνω από 7.800 είδη και υποείδη φυτών, εκ των οποίων το 20% δεν φυτρώνει φυσικά πουθενά αλλού στον κόσμο!

• Δίκτυο:

Είναι ενδημικό της Κρήτης. Φυτρώνει σε απρόσιτες βραχώδεις πλαγιές και φαράγγια. Είναι γνωστό από την αρχαιότητα για τις φαρμακευτικές του ιδιότητες.

• Φριτιλάρια η πλαγία:

Ενδημικό της Ελλάδας που περιγράφηκε πρώτη φορά στα Τουρκοβούνια στην Αθήνα. Τη συναντάμε επίσης στην Εύβοια και στις Κυκλαδες σε βραχώδη και πετρώδη μέρη. Έχει χαρακτηριστικά μαυροκόκκινα λουλούδια που μοιάζουν με ανεστραμμένες τουλίπες.

Πώς επιλέγονται οι περιοχές Natura 2000;

Η επιλογή των περιοχών Natura 2000 γίνεται αποκλειστικά με επιστημονικά κριτήρια, με στόχο τη μακροπρόθεσμη επιβίωση των πιο πολύτιμων και απειλούμενων ειδών και τύπων οικοτόπων της Ευρώπης.

Οι περιοχές επιλέγονται και προτείνονται από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλύει, αξιολογεί και εγκρίνει αυτές τις προτάσεις.

Ανθρώπινες δραστηριότητες και προστασία της φύσης

Ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως Natura 2000 δεν σημαίνει ότι πρέπει να διακοπούν όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως απαιτηθούν αλλαγές ή προσαρμογές, όμως συχνά οι υπάρχουσες δραστηριότητες συνεχίζονται όπως και πριν.

Μάλιστα κάποιες από αυτές (π.χ. η κοπή χόρτων, η βόσκηση ανά τακτά χρονικά διαστήματα, η δημιουργία ανοιγμάτων όταν πυκνώνει η βλάστηση κλπ.), βοηθούν στη διατήρηση συγκεκριμένων ειδών ή και τύπων οικοτόπων. Συνεπώς τα τοπικά μέτρα διαχείρισης θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη συνέχιση ή ενίσχυση αυτών των δραστηριοτήτων.

Σε κάθε περίπτωση η άσκηση μιας δραστηριότητας εξαρ-

τάται από τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής. Όσο καλύτερα γνωρίζουμε την κατάσταση, τις ανάγκες και τους στόχους για τα προστατευόμενα είδη και τις περιοχές γενικότερα, τόσο καλύτερα προμηθίζονται εν τέλει οι δραστηριότητες.

Caretta caretta

Η επίσκεψη στις παραλίες ωτοκίας της χελώνας καρέτα, στη Ζάκυνθο, επιτρέπεται κανονικά την ημέρα. Όμως τις βραδινές ώρες απαγορεύεται η πρόσβαση, γιατί τότε γεννά η καρέτα. Μάλιστα, στο μπροστινό τμήμα της παραλίας επιτρέπεται και η τοποθέτηση καλοκαιρινού εξοπλισμού, όπως ξαπλώστρες, ώστε να μην ενοχλούνται οι φωλιές της χελώνας που βρίσκονται πίσω.

© Andrea Bonetti

Bιοποικιλότητα

Με τον όρο «βιοποικιλότητα» περιγράφουμε την ποικιλία της ζωής στη γη, σε όλα τα επίπεδα: από τα γονίδια στο DNA κάθε οργανισμού, τα διαφορετικά είδη ζώων και φυτών, έως τα περιπλοκα οικοσυστήματα του πλανήτη.

Δεν πρόκειται όμως για μια απλή απαρίθμηση ζωντανών οργανισμών. Ο ίδιος όρος επιπλέον περιγράφει ένα δίκτυο ζωής, όπου όλοι οι οργανισμοί έχουν το δικό τους σημαντικό ρόλο να επιτελέσουν. Ανάμεσά τους, φυσικά, και ο άνθρωπος.

Όσο σπενότερη είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων, της βιοποικιλότητας των ειδών (ζώων, φυτών, μυκήτων) και της γενετικής βιοποικιλότητας, τόσο πιο ανθεκτικό είναι το πλέγμα της ζωής στον πλανήτη. Αντιθέτως, κάθε φορά που εξαφανίζεται ένα είδος, λύνεται ένας «κόμπος», ο οποίος παρείχε σταθερότητα στον επόμενο. Γι' αυτό η διατήρηση ενός ισχυρού πλεγματος βιοποικιλότητας είναι κρίσιμης σημασίας για την υγεία του πλανήτη και για τον άνθρωπο.

Το δίκτυο Natura 2000 προστατεύει οικότοπους, είδη ζώων και είδη φυτών ταυτόχρονα, λειτουργώντας έτσι ως μια «ασπίδα» προστασίας για τη βιοποικιλότητα.

Κλιματική αλλαγή και υγιές φυσικό περιβάλλον

Τα υγιή οικοσυστήματα είναι σύμμαχός μας απέναντι στην κλιματική αλλαγή. Μας βοηθούν:

- **Να την αναχαιτίσουμε.**

Η προστασία και η αποκατάσταση των δασών και η καλύτερη διαχείριση των αγροτικών εκτάσεων ενισχύουν τη δυνατότητά τους να δεσμεύουν διοξειδίο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα.

- **Να προσαρμοστούμε στις συνέπειές της.**

Τα δάση, οι θαμνώνες και τα λιβάδια προστατεύουν από τα πλημμυρικά φαινόμενα συγκρατώντας το έδαφος, ενώ οι υγρότοποι και τα παράκτια οικοσυστήματα μπορούν να μας προστατεύουν από τη διάβρωση και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

Η προστασία και η διαχείριση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας μπορεί να είναι ένας οικονομικά αποδοτικός και βιώσιμος τρόπος ώστε να ενισχύσουμε την ανθεκτικότητα των κοινωνιών μας απέναντι στην κλιματική αλλαγή. Παράλληλα η διαχείριση αυτή θα διασφαλίζει ότι η φύση θα συνεχίσει να μας παρέχει τροφή, νερό, ασφάλεια και όλες τις άλλες πολύτιμες οικοσυστηματικές υπηρεσίες.

Επιτρέπονται δραστηριότητες αναψυχής στις περιοχές Natura 2000;

Το δίκτυο Natura 2000 προσφέρει ευκαιρίες για να απολαύσουμε τη φύση με δραστηριότητες όπως κολύμβηση, πεζοπορία, ποδηλασία, ψάρεμα, αναρρίχηση κ.ά.

Οι δραστηριότητες αναψυχής είναι συμβατές με μία περιοχή Natura 2000, αρκεί να μην βλάπτουν τους οικότοπους, τα είδη και τα φυσικά χαρακτηριστικά της. Για να την ξαναβρούμε το ίδιο όμορφη στην επόμενη επίσκεψή μας, αφήνουμε πίσω μας μόνο τις πατημασίες μας και παίρνουμε μαζί μας μόνο αναμνήσεις!

Μέλισσες

© Μάριος Βόντας

Λιβάδια ποσειδωνίας

© Andrea Bonetti

Υγρότοποι

© Andrea Bonetti

Οι μέλισσες είναι οι σημαντικότεροι επικονιαστές της μεσογειακής φύσης. Από αυτές, όπως και από άλλα έντομα, αφελούνται δεκάδες καλλιέργειες:

- Μήλα, πορτοκάλια, λεμόνια, μανταρίνια, ροδάκινα, καρπούζια, πεπόνια, φράσουλες.
- Ντομάτες, αγγούρια, πιπεριές, κολοκυθάκια, φασόλια, μελιτζάνες, μπάμιες.
- Βαμβάκι, σουσάμι.
- Ηλιόσπορος, αμύγδαλα, κάστανα.
- Βασιλικός, ρίγανη, φασκόμηλο, δενδρολίβανο, θυμάρι, κύμινο, άνηθος.
- Χαρομήλι, λεβάντα, γιασεμί.

Τα λιβάδια ποσειδωνίας υπάρχουν μόνο στη Μεσόγειο και στις παρακείμενες ακτές του Ατλαντικού (στα όρια δηλαδή της μεσογειακής βιογεωγραφικής ζωνής). Είναι ένα πολύτιμο είδος οικοτόπου όπου γεννούν τουλάχιστον 80 είδη φαριών και βρίσκουν καταφύγιο δεκάδες ακόμα θαλάσσια είδη. Κάθε τετραγωνικό μέτρο ενός υγιούς λιβαδιού παράγει μέχρι και 20 λίτρα οξυγόνου την ημέρα!

Μαυρόγυπας

© Andrea Bonetti

Το 40% όλων των ειδών του πλανήτη ζει και αναπαράγεται σε υγρότόπους. Οι φυσικοί υγρότοποι λειτουργούν προστατευτικά για τον άνθρωπο, συγκρατώντας μεγάλες ποσότητες νερού σε περιπτώσεις πλημμυρών.

Το δίκτυο Natura 2000 προστατεύει 47 διαφορετικά είδη υγροτοπικών οικοσυστημάτων σε όλη την Ευρώπη.

Οικοσυστηματικές υπηρεσίες: Η συχνά αφανής προσφορά της φύσης

Η «φύση» είναι απαραίτητη για την ανθρωπότητα. Οι διάφορες πτυχές της βιοποικιλότητας συμμετέχουν στην παροχή πολλών και συχνά αφανών υπηρεσιών. Έτσι, με τον όρο «οικοσυστηματικές υπηρεσίες» περιγράφουμε τα οφέλη που προσφέρει στον άνθρωπο η φύση: καθαρός αέρας, πόσιμο νερό, ασφαλής τροφή, αλλά και πρώτες ύλες για φάρμακα, ρούχα και για οιδική παραγωγή.

Κάποιες από αυτές τις υπηρεσίες είναι... αόρατες, όπως η ρύθμιση του κλίματος, η προστασία που μας

παρέχουν κάποιοι τύποι οικοτόπων απέναντι στα καιρικά φαινόμενα ή οι πολιτισμικές υπηρεσίες, αφού οι τόποι όπου ζούμε επηρεάζουν και την πολιτισμική μας ταυτότητα!

Οι οικοσυστηματικές υπηρεσίες είναι η πηγή της ευημερίας μας σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Η ανθρωπότητα εξαρτάται από τις πολύπλοκες φυσικές λειτουργίες, γι' αυτό η σημασία των προστατευόμενων περιοχών, όπως το δίκτυο Natura 2000, είναι μεγάλη και δεν περιορίζεται μόνο στην προστασία της φύσης.

Τα «θεμέλια» του δικτύου Natura 2000

Η διαμόρφωση και λειτουργία του δικτύου Natura 2000 βασίζεται σε δύο Ευρωπαϊκές Οδηγίες «για τη φύση»:

- την Οδηγία για τα πτηνά, βάσει της οποίας ορίζονται Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ).
- την Οδηγία για τους οικοτόπους αλλά και για τα είδη άγριας πανίδας και χλωρίδας, βάσει της οποίας ορίζονται Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (EZΔ).

Οι προστατευόμενες περιοχές (EZΔ και ΖΕΠ) που χαρακτηρίζονται βάσει των δύο αυτών Οδηγιών, συγκροτούν από κοινού το δίκτυο Natura 2000.

Με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος LIFE της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου

Στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου έργου LIFE-IP 4 NATURA έτενταρι, υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ενώνουν τις δυνάμεις τους για την ελληνική φύση. Σχεδιάζουν νέα εργαλεία προστασίας και διαχείρισης, αναδεικνύοντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με το φυσικό του περιβάλλον.

Διάρκεια έργου: 8 έτη (2018-2025).

Σχεδιασμός εντύπου: Μάριος Βόντας/WWF Ελλάς

©WWF Ελλάς 2020